

Elek apó, KAF, Márai és egy csipetnyi ízélmény

Színházi élmények a könyvünnepen

Hamarosan kezdődik a könyvvásár

Fotó: Nagy Tibor (archív)

Az írott szó szerelmesei számára lassan elkezdődik a visszaszámlálás, hiszen néhány nap múlva harmincadszorra születik újjá Marosvásárhelyen az ország minden szegletéből és a határon túlról érkező könyvek békés, színes – kulturális élmények áradatát kínáló – birodalma.

Nagy Székely Ildikó

Ahogy minden évben, a rendezvénysorozatot ezúttal is több izgalmas színházi produkció gazdagítja, amelyekre – egy kivétellel – még lehet jegyet váltani. *Káli Király Istvánt*, a Marosvásárhelyi Nemzetközi Könyvvásár megálmodóját és főszervezőjét ezekről a programokról kérdeztük.

(Folytatás a 2. oldalon)

Ne feledje idejében megújítani előfizetését! Ha előfizet, biztosan kézhez kapja, féláron, mint ha megvásárolná!

Tízezer végrehajtási felszólítás

Marosvásárhelyen a napokban elkezdtek kézbesíteni a fizetési felszólításokat, mivel szeptember 30-án lejárt az adók és illetékek kifizetésének második félévi határideje. Többnyire azokat figyelmeztetik, akik a szemétdíjat nem voltak hajlandók kifizetni, vagy csak fél évre fizettek.

2.

Vinni a szót

Olyan szerencsés voltam, hogy nagy világvárosokban is elmondhattam „mondókáim”, de szívesen megyek eldugott, isten háta mögötti településekre is, azokhoz, akik távol vannak a világ zajától, oda, ahol már csak pár magyar él. A diaszpóra és a szórvány hasonlít egymásra. Híjával vannak a magyar szónak.

3.

Tiberius nemzetközi kamarazene-fesztivál

A marosvásárhelyi Tiberius vonósnyegyes által szervezett, és a fiatalon elhunyt néhai zenésztárs, Leitman Zsolt emlékének szentelt klasszikus zenéi szemle ez évben a kamarazene mindenkié! mottóval várja közönségét a hét napon keresztül az este 7 órakor kezdődő koncertekre.

4.

Szolgáltatásaink:

- kontaktlencse-felírás és rendelés
- ingyenes szemüvegfelírás komputeres szemvizsgálattal
- mindenik szaküzletünk orvosi szakrendelővel van felszerelve, ahol teljes szemvizsgálatot végzünk, a pácienseinket küldőpapír nélkül fogadjuk
- a gyerekvizsgálatokat speciális fotorefraktométerrel végezzük (kellemetlen pupilatágítás nélkül, távolsági fotózással)
- kötelező éves szemvizsgálatok cégek részére
- korszerű számítógép-vezérlésű japán NIDEK gépekkel bármilyen keret típusba bedolgozunk plastik- és üveglencsét egyaránt (gyors, olcsó és precíz munkával)
- szemüvegjavításokat végzünk (keretek forrasztása)
- új amerikai készülék látásjavításra, kancsalságra
- terápiák betegség és sérülés utáni rehabilitációra, memória-, reflexek, mozgás- és tanulászavarok javítására

Marosvásárhely:

- ▲ Posta utca 3. sz. Tel: 0265/212-304, 0365/410-555
- ▲ 1918. Dec. 1. sugárút 49. sz. Tel: 0265/263-351, 0365/410-557
- ▲ 1918. Dec. 1. sugárút 182-184. sz. (Fortuna). Tel: 0265/265-205
- ▲ Rózsák tere 53. sz. Tel: 0265/250-120, 0365/410-559
- ▲ Dózsa György utca 64-68. sz. (a Kaufland udvara). Tel: 0265/212-212
- ▲ Köztársaság tér 5. sz. Tel: 0365/430-939

Szászrégen:

- ▲ Iskola utca 11. sz. Tel: 0265/512-042, 0365/410-558

Szováta:

- ▲ Fő út 196. sz. Tel: 0265/577-282, 0742-100-323

IDŐ

NOVEMBER

9

SZOMBAT

Ma TIVADAR, holnap RÉKA napja
Az év 314. napja, hátravan 52 nap

IDŐJÁRÁS

Napos idő

Hőmérséklet:
max.: ... 11 °C
min.: ... -4 °C

naptár

Isten éltesse!

RÉKA: eredete bizonytalan, talán egy germán szóból származik, és a jelentése víz, patak, de ótörök eredetűnek is tartják, e szerint a vélemény szerint eredeti alakja Arikán volt, és a jelentése tiszta úrnő.

VALUTAÁRFOLYAM

BNR: 2024. november 8.

1 €	4,9750 lej
1 \$	4,6178 lej
100 Ft	1,2250 lej
1 g arany	399,0927 lej

A Marosvásárhelyi Adóigazgatóság részéről

Tízezer végrehajtási felszólítás

Marosvásárhelyen a napokban elkezdtek kézbesíteni a fizetési felszólításokat, mivel szeptember 30-án lejárt az adók és illetékek kifizetésének második félévi határideje. Többnyire azokat figyelmeztetik, akik a szemétdíjat nem voltak hajlandók kifizetni, vagy csak fél évre fizettek. A második fél év pedig az adótörvénykönyv szerint szeptember utolsó napja. A felszólítások és az adókedvezmények kapcsán a Marosvásárhelyi Adóigazgatóság vezetőségét kérdeztük.

Szer Pálosy Piroska

Több mint tízezer felszólítást küldött ki az önkormányzat végrehajtó osztálya azoknak a marosvásárhelyi lakosoknak, akik szeptember 30-ig nem fizették ki az ingatlan-, telek- és járműadót vagy a háztartási szemét elszállítási és kezelési díjat – tájékoztatót a magánszemélyek adó- és illetékosztályának vezetője, *Gólya Csaba Levente*. Mint hangsúlyozta, március 31-ig a 10 százalékos kedvezmény igénybevétele miatt sokan törlesztették az ingatlan, telek- illetve járműadót, a

szemétdíjra azonban nincs kedvezmény, ezért úgy vélték, a féléves törlesztés mellett döntenek, aminek a határideje szeptember utolsó napja volt. Az adótörvénykönyv értelmében amint lejárt a határidő, végrehajtást lehet kezdeményezni. A felszólítást követően 15 nap áll rendelkezésre a kifizetésre, ezt a határidőt is a törvény szabályozza. A büntetőkamat 1% a kifizetetlen adóra számolva minden hónapra vagy a hónap töredékére. Vagyis, ha szeptember 30. volt a határidő, október 1-jén +1%, november 1-jén +1% és így tovább. A fizetési

felszólítások járulékos költségeit, jelen esetben 13 lejt, ugyancsak az adósnak kell kifizetnie, ami fel is van tüntetve a felszólításban.

– *A tértivevényes felszólítások kapcsán felvetődik a személyes adatok védelme is, mivel a személyi számat egy futárnak kell felmutatni, aki feljegyzi azt. Melyik céggel kötöttek szerződést a fizetési felszólítások kézbesítésére, amennyiben a megbízott személyek nem a megszokott, körzeti postai alkalmazottak?* – kérdeztük *Szövérfi László* ügyvezető igazgatót.

– *A közbeszerzési versenytárgyalást a Román Posta sokkal magasabb ajánlata miatt a Pink Post Office Kft. nyerte el. A cég rendelkezik minden hivatalos engedéllyel, a magánszemélyeknek nem kell attól tartaniuk, hogy személyes adatokkal való visszaélésre ad alkalmat a futárok által feljegyzett személyi azonosító szám – hangsúlyozta az ügyvezető igazgató.*

ELŐFIZETÉS A SZERKESZTŐSÉGBEN IS!

Elfogadunk előfizetést lapunkra a következő hónapra a Népújság szerkesztőségében:

Marosvásárhely, Dózsa György utca 9. szám, 2. emelet, 72-es iroda, naponta 9–14 óra között, szombat – vasárnap zárva. Tel. 0265/268-854.

Színházi élmények a könyvünnepen

(Folytatás az 1. oldalról)

A világ Elek apó lélekszűrőjén keresztül

– *November 14-én, csütörtökön délután 4 órától a Nemzeti Színház Kistermében A Székely Trupp ébredése című zenés irodalmi műsorral indul az idei könyvünnepe színházi kínálata. Mit tudhatunk meg előljáróban erről a különleges rendezvényről?*

– *Idén kettős Benedek Elek-évforduló van, 165 éve született, és 95 éve hunyt el minden gyerek Elek apója. A legnagyobb magyar meseíróként tartják számon, egyféleképpen Erdély szimbóluma is. Miután közel negyven évet élt Budapesten, és komoly karriert futott ott be, az impériumváltás után, szembemelve az Erdélyből Magyarországra tartó áradattal, hazajött, mert úgy érezte, hogy itt van tennivaló. Ahogy egy kicsit letisztult a helyzet, a húszas évek legelején elindította a Székely Trupp nevű mozgalmat, azaz maga köré gyűjtötte a tehetséges, fiatal írókat – Szentimrei Jenőt, Tamási Áront, Bartalis Jánost, akik állandóan mellette voltak, nem állandó tagokként pedig Tompa Lászlót, Nyíró Józsefet, Kacsó Sándort –, és Erdély vidékeit bejárva együtt terjesztették a magyar kultúrát, a magyar irodalmat. Emellett ő alapította az erdélyi magyar gyermekek Cim-bora nevű folyóiratát. Miután Elek apó az örökkévalóságba távozott, a Székely Trupp lassan megszűnt. Benedek Elek egyenes ági leszármazottja, Bardócz Orsolya és a mellékági leszármazottak, nővére ükunokái – Benedek Huszár Botond, Benedek Huszár János és Sebestyén Ába – elhatározták, hogy újraélesztik ennek a mozgalomnak a szellemiségét. Műsorukban gitár-, furulya- és hegedűkísérettel – ez utóbbi hangszeren Komporály Béla játszik – elevenítik fel a kor hangulatát Benedek Elek megzenésített versei, prózai írásai és néhány olyan népdal által, amelyek tudvalegőleg Elek apó kedvencei voltak. Nagyon lelkesen készül a marosvásárhelyi*

fellépésre és az öttagú csapat, és reméljük, sokakat érdekel majd, hogy milyen is lehetett a világ hangulata Elek apó lelkén keresztül szemlélve. Az előadásra még kaphatók jegyek, ezeket jelképes áron, 20 lejért lehet megvásárolni az in-time.ro honlapon vagy a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház jegypénztárában.

KAF-émlékkoncert születésnapi műsor helyett

– *A péntek este kiemelt programja a tavaly december 30-án elhunyt költőóriás, Kovács András Ferenc emléke előtt tiszteleg.*

– *Kossuth- és József Attila-díjas költőnk idén lett volna 65 éves, ezt mindenképpen megünnepeztük volna. Váratlan eltávozása miatt sajnos már csak egy emlékműsorral idézhetjük fel a szellemiségét. Erdély két kiváló, Uniter-díjas művésze, Cári Tibor zeneszerző és Sebestyén Ába rendező vállalkozott arra, hogy egy koncert keretében méltó emléket állítsanak neki. A Bohócöröklét című előadás verseit Sebestyén Ába válogatta, és Cári Tibor zenésítette meg, a műsört a legkiválóbb marosvásárhelyi zenészekből álló Kortársak zenekar kíséri. A versek kiválogatása során több szempont érvényesült, elsősorban az, hogy az elhangzó alkotások egy igazi keresztmetszetet adják*

Kovács András Ferenc költészetének, másrészt az, hogy megzenésíthetők legyenek. KAF-nak rengeteg kiváló kiadott verse van, ugyanakkor több száz Lázár René Sándor-vers maradt kiadatlan, így korántsem volt könnyű eldönteni, hogy a rendelkezésre álló életműből mi kapjon hangot. Akkor formátumú és ilyen műveltségű költő, mint ő, kevés született Erdélyben, ezt most érezzük igazán, hogy nincs már közöttünk. Az este 8 órától a színház Nagytermében meghallgatható emlékkoncertre még kaphatók jegyek az említett internetes elérhetőségen, illetve a színház jegypénztárában, egy jegy ára 30 lej.

Telt házas gyermekelőadás és kulináris élmény felnőtteknek

– *A marosvásárhelyi könyvünnepe hagyományos forgatókönyve szerint a szombat délelőtti színházi produkció a legfiatalabb nézőkhöz szól, idén sincs ez másként.*

– *A Csíki Játékszín 11 órától adja elő a Nagyteremben Lázár Ervin csodálatos meseregényének, A négy szögletű kerek erdőnek a dramatizált változatát. Ezt a mesejátékot annyira várták a gyermekek, hogy egy nap alatt elfogytak a jegyek.*

– *Szombat délután 5 órától egy*

különleges rendezvény vár a felnőtt közönségre Irodalom és gasztronómia – Főzünk nektek irodalmat címmel.

– *A konyhaművészet nem esik távol az irodalomtól, mi pedig arra voltunk kíváncsiak, hogy néhány olyan író, aki, ha nem is megszállottja, de gyakorlója a gasztronómiának, hogyan tud főzés közben az irodalomra gondolni, arról beszélni. Erre a rendhagyó együttlétre a mindenkori szóporkázó Cserna Szabó Andrást, Szécsi Noémit és Vida Gábort hívtuk meg, a műsor levezénylésére pedig a humor jegyében Gáspárik Attilát kértük fel. Mind a négy résztvevő főzni fog, a nagyerdemű pedig megköszönhatja a rendkívül izgalmas receptek alapján készült ételeket. Őszintén bevallom, hogy én egyiket sem ismerem, de mivel mind a négyen lelkesen ragaszkodtak ezekhez a receptekhez, feltételezem, hogy kiváló étek, amelyek mindenkinek nagyon fognak ízleni. Mivel felszabadult, derűs alkotókról van szó, a vidám hangulat eleve garantált. Erre a programpontra is 20 lejért kapható jegy az említett elérhetőségeken.*

Vallomás egy értékvesztett korról

– *A színházi programkínálat záróműsoraként a szombat este 8 órakor kezdődő Hallgatni akartam című nagytermi előadás, a budapesti Vígyszínház produkciója.*

– *Hegedűs D. Géza, az új nemzet színésze arra vállalkozott, hogy Márai Sándor nagy sikerű Egy polgár vallomásai című sorozata harmadik kötetéből kiválogatja az előadhatónak érzett részeket, és ezekből egy önálló estet állít össze. Ez az első olyan kötet, amit Márai az emigrációban írt. 1950-es dátumot visel, de Márai már korábban nekikezdett, és 1944-ben a Naplóban azt írta róla, hogy „álmatlan éjszakák és kötet szerkesztés gondolkodom”. A Hallgatni akartam-ban Márai a történetet az Anchlussnál kezdi, azaz Ausztria 1938-as bekebelezésénél, amely történelmi eseménnyel szinte elvesztett a klasszikus Európa. A kötet tulajdonképpen vallomás egy értékvesztett időszakról, ugyanakkor pontos rajza a polgári Európának és Magyarországnak. Hegedűs D. Géza azt vallja erről az előadásról, hogy színészként őt a morális lénynek a világhoz való drámai viszonya érdekelte, illetve az, hogy ezt minél tisztábban, pontosabban, árnyaltabban mutathassa meg a színpadon. Erre az előadásra 80 lejért lehet jegyet kapni.*

– *Milyen egyéb programpontokat emelne még ki?*

– *Idén is igyekeztünk minden korosztályt megszólítani, megannyi gyerekklub- és fiataloknak szóló Underground-programból lehet válogatni, illetve az Irodalmi Kávéházban és a protokollteremben is folyamatosan lesznek rendezvények. Öröndetes, hogy ezúttal sokkal több a vásáron részt vevő kiadók saját programja, mint a korábbi években. Olyan nevekhez fűződnek ezek az irodalmi együttlétek, mint Borsodi L. László, Lovétei Lázár László, Szávai Géza, Tompa Gábor és még sorolhatnám. Az ideji, számos interjú tartalmazó vásárlap pedig a korábbi 32 helyett 48 oldalas lesz. Összegzőképpen, három évtized tapasztalata alapján elmondhatom, hogy a könyvek között mások leszünk, több méltóság lesz bennünk. Úgy érzem, hogy egy olyan csodát sikerült a Marosvásárhelyi Nemzetközi Könyvvásárral megvalósítani, amiért érdemes volt élni és dolgozni.*

A Székely Trupp ébredése

Benedek Elek emlékezete

2024.11.14. • 16:00

KÖNYVVÁSÁR

NÉPÚJSÁG

ÖNÁLLÓ
MAROS MEGYEI NAPILAP
Kiadja az IMPRESS KFT.
FŐSZERKESZTŐ:
Karácsonyi Zsigmond
LAPSZERKESZTŐK:
Antalfi Imola
Benedek István

MUNKATÁRSÁK: Antalfi Imola, Bodolai Gyöngyi, Farczádi Attila, Menyhárt Borbála, Mezey Sarolta, Mózes Edith, Kaáli Nagy Botond, Nagy Miklós Kund, Nagy Székely Ildikó, Nagy Tibor (fotó), Szer Pálosy Piroska, Vajda György. **KORREKTÚRA:** Horváth Éva, Kiss Éva.
TÖRDELÉS: Makkai Melánia, Vajda Gyöngyi.
FŐKÖNYVELŐ: Nagy Melinda. **REKLÁM-LAPTERJESZTÉS:** Madaras Éva Adrienn. **APRÓHIRDETÉS:** Petres Emilia.
Tel.: munkanapokon 9–14 óra között 0265-268-854, délután: 0728-082-259, e-mail: reklam@e-nepujasg.ro.
SZERKESZTŐSÉG: 540015 Marosvásárhely, Dózsa György út 9. szám, II. emelet. Internet: www.e-nepujasg.ro E-mail: nepujasg@e-nepujasg.ro
Telefon: titkárság: 0265-266-780 és tel/fax: 0265-266-270. **Nyomda:** Palatino.
A szerkesztőség véleménye nem feltétlenül azonos a szerzők véleményével.
Előfizetés a postahivatalokban, postásoknál és a szerkesztőségben: 0728-082-259.
Hirdetési irodánk nyitvatartási rendje: hétfő, kedd, szerda, csütörtök: 9–15 óra, péntek: 9–14 óra, szombat, vasárnap: zárva.

642357800076

ISSN 1220-3475 (print);
ISSN 1584-3238 (online)

Műtsa

SZERKESZTETTE:

KAÁLI NAGY BOTOND

1657. sz., 2024. november 9.

Nagy Attila

A Neved, a nevetek

Egyszerű fehér márványlapon
Mindhármatok neve:
Ferenc, Emma, András Ferenc –
És mélyen a betonlap alatt

Összefárva, a végső időkig
Porladnak a testek, a testetek –
Maradnak márványlapon
A nevek, a nevetek...

Lassan egy éve már, hogy
A fájdalomcsillapítók okozta
Eufóriában
Úgy érezted, hogy minden rendben,
Barátom...

Nem hívtál fel, s én hiába hívtalak –
Szavak gurultak szét akkor a számon...
Csend van és béke körül –
S csak néha csap le rám

Az aggodalom

John Atkinson Grimshaw: Novemberi holdfény, 1883

Vinni a szót

Születésnap beszélgetés a 70 éves Kilyén Ilka Magyar Örökség díjas színművésszel

Székely Ferenc

– *Kezdjük a felmenőkkel...*

– Édesanyám egyszerű mezővárosi falusi család három leánya közül a legkisebbik. Szentmáté a falu neve. Magyarok, románok és zsidók lakták, akik évszázadok óta együtt

éltek szigorú, megszokott rend szerint, egymás nyelvét, ünnepeit, szokásait ismerve és tiszteletben tartva. Nem telt el nap, hogy édesanyám ne vett volna kézimunkát a kezébe; engem is megtanított mindenféle, s közben mesélt, és énekeltünk. Nagyon szép volt! Édesapám, Kilyén Sándor, színház, irodalmat kedvelő ember volt, aki az egyetem elvégzése után agronómusként a híres szászlekenyei bortermelő gazdasághoz került, Szentmáté szomszédságába. Itt találkozott édesanyámmal. Nevemet apai nagyanyámról, Újfalvi Ilkáról kaptam. Szép, boldog gyermekkorom volt, bár gyakran költöztünk. Édesapám nem volt párttag, ezért ideoda helyezték, ahol szükség volt a szak tudására, a termőföld, az állatok iránti elkötelezettségére. Ezért születtem én Nagynyulason (Beszterce-Naszód megye), ahol 1954 táján már csak vagy ötven beszéltek magyarul. Mire óvodás lettem, már Szamosújváron kötöttünk ki, innen jártunk be vonattal Kolozsvárra, színházba. Ünnepe volt színházba menni, ahova valóságos rituálé szerint készültek: fodrász, fürdés, estélyi vagy kisestélyi, gyönyörűen kifényesített cipők... Magukkal vittek engem is. Első színházi élményem a Hány János volt Kolozsváron. Négyéves lehettem.

– *Néhány év múltán a család Marosvásárhelyre költözött.*

– Igen, mert apám azt akarta, hogy jó magyar iskolába kerüljek. Elemi osztályban Bérces Etelka és Szélyes Emma

voltak a tanítónőim. A Bolyai Farkas Elméleti Líceumban érettségiztem. Sok jó tanárom volt. Közülük a hely rövidege miatt két tanáromat: Szekernyésné Horváth Anikót és Bukaresti Erzsébetet említem meg. Rosszalkodásaim, tévedéseim, hibáim kitűnő pedagógiai érzéssel nyesegették, javították, versmondásomat nagy empátiával segítették. Tizenhat évesen beiratkoztam a Szakszervezetek Házában működő színjátszó kurzusra, amelyet Hunyadi András rendező vezetett. Sokáig öríztem drámatörténetről tartott nagyszerű előadásainak jegyzeteit. Rövid jeleneteket tanultunk be, verseket dolgoztunk ki, sokat tanultam tőle is.

– *Unitáriusként szeretett templomba járni, közösségben zsoltárokat énekelni?*

– A közösségben és otthon is. Anyám finom húslevesei is zsoltáreklés mellett készültek... Apám magyarázatai az unitárius vallás mibenlétéről, a vallásszabadság kihirdetéséről, és néhai Kolcsár Sándor lelkes, eszperes szeretetről szóló csodálatos prédikációi hatottak rám. De sok református és katolikus éneket is ismerek, énekelek szívesen.

– *Mikor döntötte el, hogy színész lesz, és volt-e valaki, aki erre a pályára irányította?*

– Már kisgyermekkoromban kijelenttem, hogy színésznő leszek. A szüleim pedig bátorítottak, biztattak. A színművészeti egyetemre való felvételre Tanai Bella és Bács Ferenc készített fel.

– *Kérem, meséljen a SZISZI-re való felvételéről, a bejutási esélyekről, hisz akkor*

nagyon kevesen indulhattak ezen a pályán...

– 1973-ban két helyet hirdettek meg lányoknak a magyar tagozaton. Nagy volt a konkurencia. Végül hármat vettek fel, mert utólag helykiegészítést kértek a minisztériumtól, hisz a másik két bejutó kolléganőm, Lukácsy Katalin és Várady Mária azonos eredményt értek el. Amikor kijöttem egy-egy felvételi vizsgáról, bementem a Köteles Sámuel utcában levő minorita templomba, és jól kisírtam magam... Végül elsőként jutottam be.

– *Milyen volt akkoriban a marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Intézet?*

– Szívesen emlékszem azoknak a nagy művészeknek, szaktanároknak a tehetségére, pedagógiai érzékére, emberi tartására, akik akkor a főiskolán oktattak. Tompa Miklós és Tarr László osztályába jártam. Szamosy Kornélia, Kovács György, Lohinszky Loránd, Illyés Kinga, Éghy Ghyssa, Kovács Levente, Kincses Elemér, Selyem Ildikó – jaj, valakit ki ne hagyjak –, és persze Biga, a rektor, Szabó Lajos, megannyi nagy művész, nagyszerű ember! Humánus, szinte családias volt a hangulat, és „ráérős” az órabeosztás. Művészet- és diákközpontú oktatás folyt.

– *Hogyan történt a kihelyezés azokban az években amikor a magyar orvosok, tanárok, mérnökök legtöbbjét a Kárpátokon túlra, román közösségekbe helyezték ki?*

– Abban az esztendőben, amikor a színművészeti főiskolát végeztem – Szentgyörgyi

(Folytatás az 5. oldalon)

Kilyén Ilka

Fotó: Körtesi Katalin

Gilles Apap is fellép a Tiberius nemzetközi kamarazene-fesztiválon

November 10-e és 17-e között ismét a Kultúrpalota ad otthont az immár 17. Tiberius nemzetközi kamarazene-fesztiválnak. A marosvásárhelyi Tiberius vonósnégyes által szervezett és fiatalon elhunyt néhai zenésztárs, Leitman Zsolt emlékének szentelt klasszikus zenei szemle ez évben **A kamarazene mindenkié!** mottóval várja közönségét a hét napon keresztül az este 7 órakor kezdődő koncertekre, amelyekre – a mottó szellemében – a belépés ingyenes.

A fesztivál keretében november 10-én lép fel Fülel Balázs (zongora), Anastasia Safonova (zongora) és a Tiberius vonósnégyes; november 11-én Gulyás Márta (zongora), Frank van de Laar (zongora), Filip Papa (cselló) és Kostyák Előd (cselló); november 12-én a Duo DaiVai, Anastasia Safonova, Filip Papa, Bordos Kinga (zongora) és Munkácsi Dóra (zongora); november 13-án Gilles Apap (hegedű, mélyhegedű), Frank van de Laar, Molnár Tibor (hegedű), Kostyák Előd, valamint Kostyák Márton (nagybőgő);

november 14-én Luis Fernando Perez (zongora), Bálint János (fuvola), Luisa Sello (fuvola) és a Tiberius vonósnégyes; november 15-én Lakatos György (fagott), a Qsimun saxophone quartet, Emanuela Szigeti (zongora), Dávid Tamás (hegedű), Kiss Péter (zongora), Nagy Mózes (klarinét), Nagy Krisztina (zongora), Fejér Hunor (hegedű) és Skultéty Mátyás (cselló); november 16-án Gilles Apap, Marley Erickson (hegedű), Molnár Tibor és a Tiberius Festival Chamber Orchestra; november 17-én pedig Fazakas Attila (nagybőgő), Francis Gallagher (hegedű, mélyhegedű), Christophe Alvarez (zongora) és Tomasz Mate (cselló).

A szemle koncertjein Schubert, Grieg, Dvorak, Beethoven, Rachmaminov, Debussy, Sosztakovics, Stravinsky, De Falla, Enescu, Sarasate, Mendelssohn, Doppler, Kuhlau, Boccherini, Dohnányi, Vivaldi, Farkas Ferenc, Glazunov, Villegas, Bartók, Arensky, Bach, Kreisler, Leclair, Kárpáti, Weiner, Rautavaara, Brahms és Schumann művei hangzanak el. (Knb.)

Vasárnapi Yorick

Holnap, november 10-én, vasárnap este 7 órától ismét műsorra tűzi legutóbb bemutatott előadását a Yorick Stúdió. *A Négy és fél – Patru și jumătate* című produkcióról az alábbiakat jegyzik meg az alkotók:

„Az önreflexív darab a színészek saját családi történeteiből merít inspirációt, de emellett a színházi alkotófolyamatba is betekintést enged. A darab központi témája a családból hozott érzelmi örökség és az alkotói lét belső küzdelmei. Vajon a művészek személyes története hogyan formálja az előadást, és miként befolyásolja mindezt a színházi lét folyamatos kihívása?

A próba folyamat során a színészek és az alkotók folyamatosan keresik a kifejezés új útjait, szembesülnek a színházi alkotás dilemmáival, és mindeközben megpróbálják összeegyeztetni a

belső vívódásokat a művészi törekvésekkel. Az előadás magyar és román nyelvű, feliratozással mindkét nyelven, így biztosítva minden néző számára a teljes élményt.”

Rendező: Dobrovzki Dóra. Szereplők: Moldován Orsolya, Tudor Meșter, Rózsa László, Roxana Marian, Máthé Barbara. Dramaturgok: Dobrovzki Dóra, Juraszek Zsuzsanna. Dízlettervező: Sós Beáta. Jelmeztervező: Mihály Katalin Sára. Zeneszerző: Marton Richard Zoltán. Koreográfus: Hajzer József Csaba. Rendezőasszisztens: Brok Bernadette.

Az előadásra a Yorick Stúdió székhelyén, a marosvásárhelyi vár Kádárok bástyájában kerül sor, jegyek Sós Beátánál a 0747-487-863-as telefonszámon foglalhatók. A projektet a Romániai Nemzeti Kulturális Alap finanszírozza. (Knb.)

Európai Filmdíj

Bejelentették a jelöléseket

Az Európai Filmakadémia (EFA) kedden nyilvánosságra hozta idei díjainak jelöltjeit. Ahogy azt Matthijs Wouter Knol, az EFA igazgatója októberben bejelentette, idén már az animációs és dokumentumfilmek is indulhatnak a legjobb európai film díjáért.

Az animációs kategóriában a Flow, a Living Large, a Savages, a Sultana's Dream és a They Shot the Piano Player című egész estés produkció jutott a jelöltek közé – olvasható az Európai Filmdíj honlapján.

A dokumentumfilmek között a Bye Bye Tiberias, a Dahomey, az In Limbo, a No Other Land és a Soundtrack to a Coup d'Etat című alkotás esélyes a díjra.

A legjobb európai film díjáért 15 produkció verseng: az animációs és dokumentumfilm kategória jelöltjei mellett az Emilia Pérez, A szomszéd szoba, A szent füge magja, A szer és a Vermiglio című játékfilmek.

A rendezői mezőnyben Andrea Arnold (Bird), Jacques Audiard (Emilia Pérez), Pedro Almodóvar (A szomszéd szoba), Mo-

Bye Bye Tiberias

hammad Raszulof (A szent füge magja) vagy Maura Delpero (Vermiglio) kaphatja a trófeát.

A legjobb európai színész díjára Renata Reinsve (Armand), Karla Sofia Gascón (Emilia Pérez), Trine Dyrholm (The Girl With the Needle), Vic Carmen Sonne (The Girl With the Needle) és Tilda Swinton (A szomszéd szoba) kapott jelölést.

Az európai színész kategóriában pedig Franz Rogowski (Bird), Ralph Fiennes (Konklávé), Lars Eidinger (Dying), Daniel

Craig (Queer) vagy Abou Sangare (Souleymane's Story) nyerhet.

Az európai felfedezés mezőnyben, a FIPRESCI-díj jelöltjei között szerepel az Armand című norvég film, a brit Hoard, az ír-brit Kneecap, a brit-francia-német koprodukciós Santosh, a román-szerb The New Year That Never Came és a litván Toxic című alkotás.

A jelölésekről szavazással döntött az 5000 tagot számláló Európai Filmakadémia. A 37. Európai Filmdíjak galáját december 7-én rendezik meg a svájci Luzernben.

They Shot the Piano Player

Vermiglio

Vinni a szót

(Folytatás a 3. oldalról)

Istvánról, a nagy hírű kolozsvári színművészről kapta a nevét –, a kondukátor és csatlósai még szorosabbra húzták nyakunkon a hurkot. Újból szigorúan be akarták tartatni a „zárt városokra” vonatkozó rendelkezést, ezúttal a végzős színészeket is bevonva a szigorításba. Azok az erdélyi városok, amelyekben magyar nyelvű színház vagy tagozat működött, zárt városok lettek, oda nem mehetett végzős. A tordai román munkásszínházhoz helyeztek ki. A demokratikus választás látszatát sem próbálták megtartani. Tiltakoztam is, mondván, hogy alkotmányos és demokratikus jogaimban sértettek meg. Alkotmányos, mert Románia alkotmánya szavatolja az anyanyelven való tanulást mellett a munkavégzést is, ha az nyelvhez kötött, és demokratikus jogaimban, mert nem kapcsolnak be az országos választásba, hanem önkényesen kihelyeztek Tordára. A kihelyezésnél jelen volt Sinka Károly, a Temesvári Magyar Színház igazgatója, aki biztatott, hogy hamarosan lesz náluk egy hely. Hiába egyezett meg a két igazgató, az engedélyt a Művelődési Minisztérium és a kolozsvári Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács (CCES) kellett megadja. Hol Bukarestben előszobáztam a minisztériumban, hol Kolozsváron voltam a pártbizottságnál. Nagy nehezen sikerült Temesvárra kerülnöm.

– Hogyan fogadták Temesváron?

– Rögtön szép szerepekkel. Tehetséges, nagyszerű kollégáim voltak, a város pedig igazi nagyváros volt. Volt magyar, német és román színház, opera, balett, filharmónia, népi együttes, bábszínház, és nagyszerű amatőr diákszínjátszók, szóval pezsgő kulturális élet folyt. Alig vártam, hogy szabad estém legyen, és mehessek színházba, operába.

– Említette, hogy sokat játszott...

– Igen. Akkoriban a színházban normarendszer volt. Nekem négyosztályosnál is több normám volt. Előadás és próba. Első szerepemre szívesen emlékszem vissza, Tömör Péter Síp a tökre című harsány vígjátékában a cselédlány szerepét osztották rám. Több mint százötvenszer játszottuk. Makra Lajos volt a partnerem, akivel 35 év múlva újra együtt játszhattam Marosvásárhelyen, Medgyessy Éva Rekviem egy házért című kétszemélyes, számomra igen kedves kamaradramájában, amely több mint ötven előadást ért meg Kovács Levente rendezésében.

– Miért döntött úgy, hogy visszatér Marosvásárhelyre, és hogyan fogadták?

– Férjhez mentem. Végül is: hazajöttem. A Marosvásárhelyi Nemzeti Színház egészen más hangulatú színház volt, mint a temesvári. Nagyszerű színészgárda volt, és megvoltak a kialakult szerepkörök. Fiatal színésznő pedig

több is. Itt már nem kényeztetett el a színház, de sokszor éreztem azt, hogy szükség van rám... Temesváron is beugrottam egy-két próbával (a telt házias előadást kellett megmenteni, mert valaki beteg lett, vagy baleset érte), de Marosvásárhelyen még többet. Ezek a beugrások adták vissza a hitet önmagamba; magabiztosságot, önbecsülést jelentettek. Megegyeztettem abban: képes vagyok nehéz helyzetekben is helytállni.

– Beszéljünk a családról. Köztudott, hogy férje, Ion Rîțiu neves marosvásárhelyi román színész, aki nemrég hunyt el.

– Igen. Elveszítettem a társam, a szerelmem, aki az ország egyik legismertebb színésze volt. Sok nagy sikerű filmben játszott. Rajongtak érte. Én is. Igazi társam volt. Támaszom, segítőm. A leánykéréskor édesapámnak tett ígéretét, a szóbeli szerződést (gentleman's agreement) mindvégig betartotta, miszerint elfogadja, hogy születendő gyermekeink végig magyar iskolába járnak, és az én vallásomat gyakorolják. A fő kérdés – mint minden vegyes házasságban – az utódok milyensége volt. Erre rásegített az általános tapasztalat, de még a politika is: amennyiben román a gyerek neve vagy vegyes házasságból származik, román anyanyelvű osztályba irányították, és az volt a tapasztalat, hogy többnyire románokká válnak a gyermekek. Sajnos a magyar fél sokszor teljesen feladja magát. Ismerek olyan édesanyát, aki nem mer magyarul beszélni a gyermekével... Az iskola meghatározó kultúránk kialakításában.

– És ez működött?

– Működött. Az én széles látókörű, nagyvonalú, a toleranciát valóban megélt férjemnek ez természetes és magától értetődő volt. Azt mondta: két kultúra több mint egy!

– Két gyerekük született; hogyan alakult a pályájuk?

– Mindketten a Bolyai Farkas Elméleti Líceumban érettségiztek. A fiam, Dániel a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen végzett informatikát és automatizálást, most mérnök, magánvállalkozó. Krisztina lányom a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem magyar színészképző szakán végzett, jelenleg a Bekecs Táncszínházban dolgozik. Mindketten Marosvásárhelyen élnek.

– Voltak-e kedves szerepei, amelyekre ma is szívesen gondol?

– Igen, persze. Például A tanítónő Tompa Miklós rendezésében vagy az öreg, kimustrált kerítőnő szerepe (pedig még viruló fiatalasszony voltam) Molière A fősvény című darabjából, Parászka Miklós rendezésében. Szívesen emlékszem még a szintén Parászka rendezte Polgármesterné szerepére Gogol A revizor című előadásában. Első marosvásárhelyi szerepem Curlyné volt a csupa férfit felvonultató Egerék és emberek című előadásban, Kincses Elemér rendezésében. Aztán két Gizella következik: a Kakuk Marciban Gizus voltam, a tiszta szívű cselédlány, amit Kovács Levente rendezett, s több mint 250-szer játszottuk. Giza, a tolokocsihoz kötött nővér voltam a Macskajátékban, rendező László Csaba. Nagyon kedves emlék marad számomra a Kömény Zsuzsa szerepe a Gazdag szegényekben, amit a Csíki Játékszínpadban játszottam. A két legnehezebb beugrásom Zica a Zűrzarvos éjszakából (Caragiale) Tompa Gábor rendezésében és Marcsa a Málnás Miskából (rendező Sinka Károly). A két legutóbbi (remélem, nem az utolsó) szerepemet, Keresztes Attila rendezésében, Marcelinát a Figaróból és Julle nénit a Hedda Gablerből is nagyon szerettem. Egy mondatban: voltam cseléd és sóvárgó úrinő, ledér fruska, hivatásos kokott, dáma, egyszerű, tiszta lelkű parasztlány, mesedarab kedves, hamis lánykaja, királynő és cigányasszony.

A Hedda Gablerben

– A leánya is színésznő; szoktak-e együtt fellépni?

– Bevallom, különleges, mély érzést adó élmény a lányommal, Ritziu Ilka Krisztinával fellépni. Ha jól számolom, négy előadásunk van, amit együtt játszottunk: Kincses Elemér rendezésében a Szállkák című (az 1990-es marosvásárhelyi magyarellenés pogrom és az akkori cigánytelepek lakóinak kiállítására reflektál), a Sütő András műveiből összeállított A gyertya könnye című előadás, Tamási Áron-estünk címe pedig Tündökletes világ. 2023-ban, Madách Imre születésének 200. évfordulója tiszteletére mutattuk be a Bekecs Táncszínház produkcióját Györfi Csaba rendezésében Kít szeretted, Madách? címmel. A lányom a drámaíró feleségét, Fráter Erzsébet alakítja, én Madách anyja, Majthényi Anna vagyok. A felsorolt előadások mindegyike 25-100 közötti előadásszámot ért meg.

– Pódiumműsoraival nagy sikert aratott itthon és külföldön is...

– Minden műsoromnak története van. Az első pódiumműsorom úgy született Temesváron – ahol nagyon szerettem lenni, létezni, a színházban dolgozni –, hogy valami többre vágytam. A saját véleményem elmondására arról a világról, amelyben akkor éltünk, amelynek visszasságaitól szenvedtünk, miközben a legszűkebb társadalomnak kiáltották ki. Így esett a választásom József Attila költészetére. Összeállítottam a műsort, de Koczka György, a színház irodalomtitkára biztosra vette, hogy nem fogja a felettes párt-szerv engedélyezni a Hazám és a Levegőt! című versek miatt. Jött egy mentőötlet. Románul adtuk be az anyagot. József Attilát többek között Maria Banus, Eugen Jebeleanu, az akkori pártvezetés által kedvelt költők fordították románra, egyébként nagyon jól. Engedélyezték. A színház műsorára tüzte Sinka Károly rendezésében, Kései sirató József Attiláért címmel. 1980-ban mutattam be. A temesvári színház nagytermének színpadáról mondhattam el, telt ház előtt, talán nálunk egyedülként, ezeket a nagyszerű József Attila-verseket.

– A csángó sorsról szóló műsora nemcsak a kelet-erdélyi, moldvai népcsoport történelmére hívja fel a figyelmet, de az elcsángósodás veszélyére is figyelmeztet...

– Igen. Csángó népdalokat tanultam, csak úgy kedvtelésből, és egy idő után kacérkodtam a műsor gondolatával. Varázslatos, különleges világ nyílt meg előttem. A szerkesztési elvem az lett, hogy a történelmi eseményekre a népköltészet válaszol. Miután összeállítottam és megtanultam, Illyés Kingát kértem meg, hogy hallgasson meg. Tanácsait szívesen fogadtam, s ő adta a címet is: Ágról szakadt madár – ballada a csángó sorsról. Rendezői tanácsokat Kovács Levente adott.

– Szó volt a cigányműsorról is...

– A marosvásárhelyi fekete március után figyeltem fel jobban a mellettünk élő cigányokra. Akkor „Ne féljete, magyarok, megjötték a cigányok!” felkiáltással álltak mellénk. Érdekelni kezdett a gondolkodásmódjuk, megmaradásuk titka. Hiszen ők a ki-

sebségnek is kisebbsége. Budapesten cigány értelmiségieket, írókat, költőket kerestem meg. Choli Daróczi József, Lakatos Menyhért, Osztóján Béla és mások szívesen és nagy tisztelettel segítettek. Ezt a műsort 1993-ban mutattam be a színház Kistermében. Amikor a fekete március 25. évforduló-jára emlékeztünk, felújítottam a Marosvásárhelyi Nemzeti Színházban, mégpedig kétszemélyesre hangolva. Cigány népdalok, mesék, nagy magyar költők, magyarul is író cigány költők versei, és oral historyk adják a műsor gerincét, amit a lányommal adunk elő. Akkor is, most is Kincses Elemér rendezte.

– Ezenkívül sokat járt Délvidékre...

– Délvidék! Csodálatos emberek lakják. 25–30 különböző településen volt előadásom. Több helyen nem is egyszer. A zentai csata (1697. szeptember 11.) 300. évfordulója kérszült a Tűz című műsorom a zentaiak kérésére. Ebben a csatában mértek végleges csapást a Magyarországot 150 esztendeje sanyargató törökre. A végvárok örökös helytállásáról szól a műsor, azzal a mondanivalóval, hogy minket megtart a lélek tüze. Jöhetnek véres harcok, forradalmak és bukások, de amíg mi ezt a tüzet magunkban szítani tudjuk, megmaradunk. 1997-ben Adán volt a bemutatója.

– Honnan az inspiráció?

– Ezeket az előadásokat a közönség versre, irodalmi estekre fogékony rétege „hívja elő”. A közönség adja a megerősítést, kitarja a hatalmas szívét, elfogadja, befogadja az estjéni mondanivalóját – igaz, én is igyekszem mindig aktuális témához nyúlni –, továbbadja a hírt, mintegy „megszervezi” a következő fellépéseimet. Hálával gondolok azokra az önzetlen lelkű emberekre, akik meghívnak, akik alkalmat teremtenek arra, hogy elmondhassam mondókám, akik közönséget toboroznak. Lelkes tanárok, oktatók, papok, művelődésszervezők.

– Tehát a közönség adja a témát, az inspirációt. Van erre példa?

– Igen. A maroshévízi katonai temető felszentelésekor valaki megkérdezte tőlem: van-e olyan műsorom vagy hanglemezem, amelyik a marosvécsi Helikon költőit, íróit mutatja be? Nem volt. És abban a pillanatban döntöttem el: lesz! Ezért kezdtem el Lisztóczy László Egerben élő irodalomtörténész segítségével az erdélyi helikonistákat tematikusan feldolgozó sorozatomat. Az első az istenes versek Isten kezében címmel, amelyben Molnár Tünde teremt meg a hangulatos nagyszerű orgonajátékával az istenközelí élmény befogadására. A második a Bűvőpaták. Remélem, hogy tudom folytatni... Mindig jóleső érzéssel tölt el, ha egy-egy előadáson megtelik a terem; vannak még, akik szeretik a verset.

– A Mezőség 1000 évéről szóló műsorának címe: Aranyország. Miért választotta ezt a címet?

– Ezt a műsort is a zentaiak kérésére állítottam össze. Eldöntöttem, hogy a Mezőség ezer esztendejéről mesélek a Délvidéken élő

(Folytatás a 6. oldalon)

Marcellinaként a Figaróban

Ők megmondták

Sebestyén Mihály

Örgébcics és Saksuka a legjobb barátságban váltak el egymástól. Ezzel így voltak óvodás koruk óta, mióta beadták őket egy gyermekmegőrző és felújító központba. Nono, azért a megújítás nem sikerült tökéletesen, ugyanis Örgébcicset a harmadikban, Saksukát a következő tanévben csapták ki az ország összes iskolájából egy évre. Kicsi országban éltek, nem sok iskola vágyott arra, hogy tanulói közé visszafogadja kettejüket, de az időt, amit a szabadságolás alatt töltöttek, legalább tartalmasan múltatták el. Az időkülönbségen úgy lettek úrrá, hogy hol Saksuka ült be Örgébcics egyetlen iskolánapján a padba, hol a másik helyettesítette a barátját, és így semmit sem veszítettek, ha egyáltalán veszteségnek lehet nevezni azt a többlettudást, amit ez alatt a két év alatt szereztek meg. Tisztában voltak a körülményekkel és a lehetőségekkel, a tanulmányok vezetőinek álláspontjával, ülésrendjével és gyomorműködésével. Ismerték az iskola heppjeit és a tanévzárók hepiendjét, a faliújságok hírözönét és a legjobb tanulók közös utálatában nem akadt, aki versenyre kelt volna velük.

Örgébcics szöke volt, ha ez egyáltalán számít valahol, Saksuka pedig veres hajú, és ezért ősszel könnyen összetévesztették őket a hulló levelekkel, amit alaposan ki is használtak, diófának álcázva várták a lányokat az iskolától számított második saroknál, friss diót szórtak eléjük, és lovagiasan felajánlották, hogy azonnal meg is törik, méghozzá olyan óvatosan, hogy a dióbél nem roncsolódik szét, egészében kioperálható a dió csónakjából, sőt ha nagyon udvariasak akartak lenni, meg is hámoztak a dióbelet, keserű új hártóját lehántották. Hogy honnan szereztek diót egy olyan városban, ahol a diót nem vékával, hanem szemenként mérték a kofák a piacon, arról nincs tudomásunk, de rengeteg egykori lányiskolai hallgatót kérdeztünk meg, aki nem ismerték Saksuka vagy Örgébcics igazi nevét, emlékeik alapján csak úgy hívták őket, hogy „a diósi fiúk”.

Szüleik elfoglalt emberek lehettek, észre sem vették, hogy fiaik felcseperedtek, igaz, voltak más gyermekeik is, akik sokkal szorgosabban nyaggatták a felmenőket zsebpénzért, zseblámpáért vagy vetkőzős bicskéért, amit Bécsből hoztak rendszeresen kegyes szívű csempészek. Saksuka vagy Örgébcics efféle kicsi marhaságból nem részesedett,

megszerezték, ami csak kellett, nem vették igénybe a felsőbbiségek kapcsolatrendszerét, klientúráját. Megvoltak önmagukban és egymásban bízva. Nagy volt a választék, annak ellenére, hogy már az elején hangsúlyoztuk, kisvárosban nézegettek a napfényt és a nők formáit, a folyó vizében feltűnő halakat és a folyómederbe ledobott egykori bombákat, melyek az iszapba süllyedve várták, hogy végre feladatukat teljesítve kimúljanak. Többször is feltűntek a bombák, melyek békeesen heverték, apadáskor jól kivehető volt halformájuk. Nem volt kétségük: angol gyártmányok, amelyeket addig csak filmen láttak. A háború egészen testközébe került. Lebukva nem merték megérinteni, csak szemükkel tapogatták körül. Megbűvölte őket a felfedezés. Érdekes, soha senki sem figyelt még fel ezekre a szörnyű fegyverekre, holott már legalább két évtizede heverték a várost átszelő folyóban.

Legalább négy bombáról jegyeztek fel adatokat, amelyek eredeti célja a városháza és a piactér eltüntetése lett volna – egymáshoz közel feküdtek, és azonos szándékkal hozták egykor létre, a lakossági szükségletek (igazság- és éhségérzet) kielégítésére, és a lázongások, hözöngések leszerelésére, de a bombavetőknél üllő kezelőszemélyzet rosszul számította ki a bomba esés- vagy dőlésszögét, becsapódási körletét, talán nem is erre a városháza kellett volna leszórn, csak félre-nézték a műveleti térképen megjelölt pontokat, tény az, hogy ezt a négy (esetleg öt) bombát lökték ki, aztán továbbrepültek, korrigálva a tévedést. Ki tudja, hogyan számoltak el a fölöslegesen kivetett lövedékekkel, erre már csak a régi katonai levéltárak titkosított szuperadatai tudnának felelni, már ha venné valaki a fáradságot, és kérné a titkosítás feloldását, felzavarná tohonya álmából a levéltárnokot, aki foga között szűrt dörmögéssel kihozná a kért aktát, amiben minden fontos adatot befekettettek és nem kitakartak. Mert kitakarni – ezzel Saksuka, éppen úgy mint Örgébcics, tisztában volt iskola és értelmelő szótár nélkül is, hogy kitakarni mondjuk egy beteget lehet, mikor meg akarjuk mérni a lázát, vagy be akarunk adni neki egy nagy adag hánytatót-köptetőt. Kitakarnunk valakit akkor is, mikoron lerántjuk róla a leplet vagy a paplant, a keresztyvitet pedig lehúzzuk, mint a magaviseletet, melynek áldásaiból már sokszor részesült két hősiünk, S és Ö.

Vinni a szót

(Folytatás az 5. oldalról)

magyaroknak. A Mezőségen a táj minden évszakban rendkívül varázslatos tud lenni, az idő pedig megrekedt az agyagos sárban. Ott lévő falvaink nagy része mélyszórvány. Úgy vesztettük el, fokozatosan, mint ahogy az aranypénzt veszíti el az ember, ha felváltja vagy nem ügyel rá.

- **Felolvassa vagy inkább kívülről mondja a verset?**
- Kívülről. Megtanulom.
- **Valójában mit tesz a művész, amikor verset mond, s ott van előtte 200-300 néző, akik szinte csüngnek a szavain?**
- Lehet 200–300 vagy csak 10–20, ugyanazt teszi és ugyanúgy. Érzésekkel telített gondolatokat ad át, szuggerál. Együtt gondolkodásra, együttérzésre sarkallja hallgatóit. Kitárulkozik. Nevel, bátorít, tanít, lázít, simogat, megértet, épít. Alkot. Egyfajta lelkiponozást végez. Ha sikerül katartikus pillanatokat elérni, amire együtt jut el a nézővel, akkor az olyan, mint a szerelmi beteljesülés. Illyés Kinga, mentorom és mesterem mondta: kint állni tíz vagy ezer ember előtt egyedül, és hatni rájuk, semmihez sem fogható hatalom; és mérhetetlenül nagy felelősség.

- **Nehéz feladat?**
- Kevés színész vállalja. Esőben, sárban, fagyban, térdig hóban, úttalan utakon, vonattal, autóbusszal (ha véletlenül a férjem nem ért rá kocsival vinni) az eldugott településekre is elmenni. Vinni a szót. Nem könnyű magadnak lenni a közönséggel. Pedig a közönség: partner. Szeretettel és nyitott lélekkel, várakozással telten ül be a nézőtérre. Kész magát rád bízni. Nekem ez a műfaj ren-

geteg élményt nyújtott. Ebben a műfajban sikerült kiteljesednem.

- **Lehet-e népdallal „válaszolni” a történelem nagy kihívásaira?**
- Nem tudom, más hogy van ezzel, de nekem a népdal minden élethelyzetre választ tud adni.
- **Játék, előadás közben észleli-e a színész, ha „veszik” az előadást, hogy élvezi-e a közönség, beleéli-e magát? Hát az ellenkezőjét?**
- Észleli. Az egyes néző és az egész közönség árasztja magából az energiákat. Nemcsak a színész ad, hanem a közönség is. Ebben a társasjátékban a közönség játszótárs, partner. Sokszor annyi szeretet sugárzik a nézőtérrel, a hallgatóságból, hogy ha meg lehetne fogni, bele lehetne kapaszkodni.
- **Bejárta a nagyvilágot, kérem, sorolja fel a fontosabb városokat, helységeket, ahol megfordult, s átadta Erdély, a magyarság üzenetét: együvé tartozunk, bárhol éljünk a földgolyón...**
- Olyan szerencsés voltam, hogy nagy világvárosokban is elmondhattam „mondókáim”, de szívesen megyek eldugott, isten háta mögötti településekre is, azokhoz, akik távol vannak a világ zajától, oda, ahol már csak pár magyar él. A diaszpóra és a szórvány hasonló egymásra. Híjjával vannak a magyar szónak. Eddig tizenkét országban szerepeltem, és számtalan szórványtelepülésen vagy a Csángóföldön.
- **Büszke arra, hogy magyarnak született?**
- Számomra ez olyan természetes, mint a lélegzetvétel.
- **1989 után többen is kikérték vagy legalábbis megnézték a CNSAS-nál őrzött,**

Több alkalommal is figyelmeztették a tűzrendészetet, hogy bombák hevernek az iszapban, amit saját lemerülésükkel már korábban felfedeztek, és tanúsítani is hajlandók, de a tűzrendészet parancsnoka, Herbéc Szemering őrnagy mindannyiszor elhessentette a fiúkat, azzal, hogy képzelődnek, ő semmilyen bombázásról nem tud, inkább olvasgassanak leányregényeket (ilyen művelt parancsnok volt, ismerte a regényeknek eme műfaját!), akkor nem támadnak ilyesféle ostoba militárista képzeletük.

Látszólag vállat vontak a fiúk, és elhatározták, hogy kivontatnak legalább egy bombát az iszapból éjnek évadján, amikor az egész város magába zárkózva alszik, és a tűzrendészeti parancsnok Mulach utcai lakása elé vonsozlják. Hogy fel ne robbanjon, úgy okoskodtak, hogy rengeteg szivacsot szereznek, ebbe pakolják bele a robbanószerkezetet. Eleinte még újság- és vécépapírra is gondoltak, de aztán elvetették, az újságpapírok eláruhatják, honnan szereztek (a városházán és a rendőrségen nyilvántartották a notórius újságfogyasztókat), kik az előfizetők, az újságok olyan politikával, nemszeretem ügyekkel bemázolt fojtások, amelyek másodfokon is robbannak, ha marad belőlük valami.

Szivacsraktár is volt a városban, amelynek értelmét senki sem ismerte, de minden polgármester igyekezett a székét kibélelni, hogy rövid városvezetői pályafutása alatt a pályaszaladmány fáradalmaik székébe hanyatolva kiheverhesse, és ezért választott feneké alá rengeteg szivacsot gyömöszölt. Mivel éppen olyan időszak volt, amikor nem volt mozgás a szivacsraktárban, Örgébcics éjszakánként bemászott, és hozott egy-egy öllel. Három hét alatt annyit gyűjtöttek össze, amellyel számításuk szerint akár ötször is átölhelhetné a kéttonnás bomba testét. Arról ugyanis olvastak, hogy az RAF (az angol királyi légiflotta) gépei kéttonnásokkal szálltak fel Liège-ből.

Kötelek segítségével akarták kivontatni. Legalábbis a partig kihúzni. Ritz bácsi szamarát kölcsönvették erre az egyetlen tervezett éjszakára, hiszen a szamar ismerte őket, Örgébcics gyakran kedveskedett neki banánhéjjal és frissen szedett eperfelelel, Ritz bácsi számára ingyenségekhöz szokott jóság volt P. városában. A szamar engedelmesen követte Örgébcicset, aki gyakorlott mozdulatokkal kötötte el az állatot Ritz bácsi háza előtt, Berengár, a szamar szó nélkül követte banános új hajcsárát. Minden a legnagyobb rendben zajlott, amíg a parthoz nem érkeztek. Itt a szamar inni akart, úgyhogy levitték a vízhez, s

miközben ivott, kötőféket vetettek a fejére, melyhez hozzáerősítették a lopott köteleket. Majd Saksuka lemerült, hogy a bombára erősítse a kötelet. Arra nem gondoltak, miként lehetséges ez, de bíztak abban, hogy ebben a helyzetben is feltalálják magukat: van annak a bombának szárnya, hát aláhurkolják a kötelet. Fejlámpával merült alá, de rögtön fel is bukkant. Nem találok a bombát, mondta Saksuka. Az nem lehet, a tegnap is ott volt. Csak nem vitték el az amerikaiak. Keresd, te hülye, szolt vissza félhangosan Örgébcics. Saksuka félóraig kereste. Mindent átvilágított azon a helyen, ahol látni vélték napokkal korábban, amikor sekélyebb volt a folyó, s kibukkantak a ledobott háborús emlékek. Közben a parton többen is megálltak, éjszakai kutyasétáltató léhűtők, okvetetlenkedő polgárok, szájtáti bámészcsukák. A szamar pedig hirtelen elordította magát, mint aki eleget ivott, és ledől a sárba. Aki eddig nem ébredt volna fel, az ezután máris kereste a szemüvegét, papucsát, pongylót kapott magára, és kicsődült a vízpartra. Az emberek egymásnak adták az értesülést: filmet forgatnak a mi városunkban, víz alatti, tengeralattjárás filmet. Amatőr szereplőkkel. Akinél fényképezőgép is volt, több felvételt is készített. Szenczió készült.

A bomba pedig nem volt meg. Ritz bácsi harag nélkül, fejcsóválva elvezette a szamarat. A lakosság később érkezett őrszei egyre biztatták Saksukát, hogy kutasson szorgalmasan. Örgébcicset is vízbe lökték, hadd segítsen társának. Többen arra gondoltak, a műveltebbek, hogy Attila sírját keresik, mások, hogy a Titanic tulajdonképpen a város határában ütközött jéghegynek, és az avarok elsüllyedt kincsei után most érdemes búvárokodni. Mások is kedvet kaptak az éjszakai merüléshez, úgyhogy a fürdőidény attól az évtől kezdve éjszakai szakasszal is bővült.

A rendőrség javaslatára a két fiút eltávolították a városból. Külön-külön indultak el világ körüli útjukra, bár hagyományosan a keresztfánál vettek búcsút egymástól. Kiléptek a messziségbe, ahonnan mindmáig nem tértek vissza.

A tűzország parancsnoka évtizedekkel később megjelent memoárjában azt állította, hogy a bombákat ő fedezte fel, de azokról közbiztonsági okokból – a pánik elkerülése végett – senkinek sem szóltak, sőt a legnagyobb titokban semlegesítették. Örgébcics és Saksuka neve elő sem fordult az emlékirat lapjain.

Az Egerek és emberekben

mindannyiunkról készült megfigyelési jelentéseket. (CNSAS: a Securitate Irattárát Vizsgáló Országos Tanács, sz. m.) Van-e tudomása arról, hogy kik és mit jelentettek magánéletéről, művészi pályafutásáról?

- Többször is hívtak a szekura. Olyan is volt, hogy egész nap bent tartottak. Volt, amikor rögtön rájöttem, ki volt a besúgó. Van olyan eset, hogy ma sem tudom. Eddig még nem kértem ki a rólam készült jelentéseket.
- **Azon kívül, hogy szín- és előadóművész, művelődésszervező, számos alapítványnak, egyesületnek a kuratóriumi vezetőtestületi tagja.**
- A közművelődési munka fontos része

életemnek. Azok a kulturális, művelődési egyesületek, amelyek munkájában részt vettek, önkéntes alapon dolgozó szervezetek, és a művelődési élet egy-egy fontos részét célozzák munkájukkal, gazdagabbá téve mindennapjainkat.

- **Milyen fontosabb díjat, elismerést kapott életében?**
- Ahogy a testünket jóféle táplálékkal, tiszta levegővel töltjük fel, úgy tölti fel lelkünket a jó szó, az elismerés, a díj. A díjátadó gálák lelkem nagy ünnepei maradnak. Több díjam is van. Közülük a két legutolsót említem meg: Tamási Aron-díj és Bethlen Zsuzsanna-díj.

(2024. október 30.)

FŐNYITÓ

NOVEMBER 15., 19:00
MAROS MŰVÉSZEGYÜTTES ELŐADÓTERME

HELYFOGLALÁS: 0757 059 594

RENDEZŐ:
ORZA CĂLIN

AZ IFJÚ BEKES NÉPTÁNCGYÜTTES KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

Újdonságok a
Kobak könyvesboltokban:

Amy Harmon
Az ismeretlen kedves

Orvos-Tóth Noémi
Szabad akarat

Keresse fel kávézónkat a vásárhelyi könyvesboltban!

Orvos-Tóth Noémi
Szabad akarat

Marosvásárhely, Győzelem tér 18.szám
Szászrégen, Mihai Viteazu út 15.szám

RADIO KOKO
ONLINE STREAMING

NE HALLGASS MÁSRA!

ERDÉLY TV

ÜZENET SZERETETTEL
VASÁRNAP 13:30

ÜZENJEN ÖN IS
ERDÉLY LEGNÉPSZERŰBB
KÍVÁNSÁGMŰSORÁBAN!

CityTV
MAROSVÁSÁRHELY

MAGYAR NYELVŰ ADÁS
KEDD, PÉNTEK 19:00 ÓRA

228-as
a **DIGI** hálózatban

Marosvásárhelyi Rádió Románia

www.marosvasarhelyiradio.ro

96 FM
106,8 FM
1323 AM

rádió
Gaga
Maroszek

Marosvásárhely 88.0

Segesvár 104.3

Szászrégen 94.7

Szováta 102.0

médiatér

Spălătorie și detailing auto

Beltrand

autómosó és -kozmetika

– külső-belső tisztítás
– kárpittisztítás, polírozás, viaszozás

Marosvásárhely
Predal u. 97 sz.

Telefon: 0265/223-902
0740-393-060